

1

2

Zlati šakal - nova lovna vrsta v Sloveniji

// Jasna Mladenovič, Miha Krofel, Tomaž Berce, Mateja Deržič

1: Karizmatični, široko razširjeni zlati šakal (*Canis aureus*) je od lanskega novembra uvrščen na seznam lovne divjadi, čeprav za zdaj nimamo niti osnovne ocene njegove številčnosti v Sloveniji.
foto: Janez Tarman

2: Šakali v Sloveniji živijo že vsaj 60 let, a velikega porasta v njihovi številčnosti ni zaslediti. Pomemben vzrok za to je najverjetneje naš način ravnanja z odpadki, ki se precej razlikuje od večine držav Balkana.
foto: Janez Tarman

Zlati šakal (*Canis aureus*) je srednje velik predstavnik družine psov, ki v zadnjem času v Sloveniji zbujajo nekaj polemik. Še do nedavnega je bil zaščiten vrsta, danes pa je uvrščen na seznam lovni vrst. Zaradi njegove hitre populacijske rasti vlada v nekaterih krogih bližnjih držav in pri nas zaskrbljenost, da bo populacija prekomerno narasla in imela negativen vpliv na naše ekosisteme. Nekateri tudi menijo, da šakali ne sodijo v naš prostor in da so zaradi nedavnega prihoda tujerodna invazivna vrsta. Mnogi so prepričani, da se zaradi njih zmanjšuje število srnjadi, kmete pa skrbi za njihovo drobnico. So strahovi upravičeni?

Šakali pri nas

Pomembno se je zavedati, da šakal v Sloveniji in drugih delih srednje Evrope ni tujerodna ali invazivna vrsta, saj ga sem ni zanesel človek, ampak se je razširil po naravni poti. Prvi šakali so bili v Sloveniji zabeleženi v zimi 1952/53, prve teritorialne družine pa smo zabeležili v začetku tega stoletja. Kljub temu, da tu živijo že več kot 60 let, pa do velikega porasta številčnosti, kot ga poznamo iz drugih držav po Balkanu, v Sloveniji ni prišlo. Tudi na Ljubljanskem barju, kjer trenutno živi največ osebkov pri nas, so gostote še vedno približno 20-krat manjše kot ponekod na Balkanu. Razlogov za to je verjetno več, najpomembnejše pa so očitno razlike v ravnanju z organskimi odpadki. Velike količine klavniških in drugih odpadkov so namreč verjetno glavni dejavnik, ki omogoča visoke gostote šakalov na nekaterih območjih južnih držav. Na omejeno razširjenost šakalov v južnem delu Slovenije pa dodatno vplivajo tudi volkovi, saj se vrsti večinoma izključujeta.

Prehranski oportunist, ki poredko pleni velike sesalce

Analize prehrane kažejo, da se v Evropi šakali prehranjujejo predvsem z manjšimi vretenčarji in s hrano človeškega izvora. Delež posameznega tipa hrane v prehrani je v veliki meri odvisen od njene dostopnosti v okolju, saj šakali pri iskanju hrane niso izbirčni in se hranijo s tistim, kar je »pri roki«. Na njihovem jedilniku se znajdejo tako nevretenčarji, dvoživke, plazilci, ptice ter njihova jajca, nezanemarljiv je tudi delež rastlinske hrane, jedo npr. grozdne jagode in olive. Hranijo se tudi z mrhovino.

V dosedanjih raziskavah iz tujine se je v nasprotju z nekaterimi pričakovanji izkazalo, da srnjad (*Capreolus capreolus*) in mala divjad (jerebica (*Perdix perdix*), fazan (*Phasianus colchicus*), poljski zajec (*Lepus europaeus*) idr.) sestavljata le majhen delež v prehrani šakala, pogostejši pa so ostanki divjega prašiča (*Sus scrofa*). Divjad je bila v prehrani šakalov zastopana predvsem v času lovne dobe. Takrat se večinoma hranijo z mrhovino, ki jo za sabo pustijo lovci. Kljub temu pa je znano, da šakali občasno tudi uplenijo večje sesalce. Vendar dosedanje raziskave v nobeni od držav niso pokazale, da bi plenjenje šakalov povzročilo upad srnjadi ali druge divjadi.

Upravljanje z vrsto in odstrel

Leta 2014 je pristojno ministrstvo s spremembo Uredbe o določitvi divjadi in lovni dob med lovne vrste uvrsti-

3

lo tudi šakala z argumentom zmanjševanja konfliktov in varstva domorodne favne. Za leto 2015 odstrel še ni načrtovan.

Pri upravljanju s šakalom je treba upoštevati, da gre za vrsto s 5. priloge Habitatne direktive. Ta sicer omogoča poseganje v populacijo vrste z odstrelom, vendar mora država članica pred tem zagotoviti reden sistematičen monitoring, na podlagi katerega je mogoče potrditi, da predlagani ukrep ne bo ogrozil ugodnega varstvenega stanja vrste. Glede na to, da za zdaj Slovenija ne opravlja sistematičnega monitoringa šakala, bo temu pogoju težko zadostila. Prav tako pri nas nimamo nobenega strateškega dokumenta, v katerem bi bilo opredeljeno, kakšen je sploh cilj upravljanja s šakalom v Sloveniji.

Vprašanja brez odgovorov

Čeprav je šakal karizmatična, široko razširjena vrsta, ki v mnogih bližnjih državah dosega visoke populacijske gostote in ponekod povzroča tudi določeno škodo, je raziskav o njih v svetovnem merilu razmeroma malo, pri nas pa le za vzorec.

Ker nimamo niti osnovnih podatkov o številčnosti šakalov pri nas, bi bilo določanje lovnih kvot za to vrsto neodgovorno. Brez rednega monitoringa ne moremo spremljati morebitnih negativnih posledic odstrela na njihovo populacijo. Za strokovno utemeljen načrt odstrela bi bilo treba odgovoriti na vprašanja o smiselnosti tega početja: Ali ima šakal v Sloveniji res prekomeren negativen vpliv

na druge vrste? Koliko škode šakali dejansko povzročijo v živinoreji (genetske analize so pokazale na veliko zmot pri pripisovanju škode šakalu)? Ali je trajnostni odstrel učinkovit ukrep za preprečevanje škod in zmanjševanje plenjenja? Kolikšen je obseg nezakonitega odstrela šakala pri nas? Ali bi legalizacija odstrela zmanjšala nezakonita dejanja?

Zdi se, da je ključnih vprašanj brez odgovorov za zdaj še preveč, da bi lahko govorili o strokovno utemeljenih lovnih kvotah. •

3: Raziskave kažejo, da se šakali v Evropi prehranjujejo predvsem z malimi sesalci in hrano človeškega izvora. Občasno lahko uplenijo tudi večje sesalce, na številčnost srmjadi pa nimajo vpliva. foto: Miha Krofel

→ Fotografije fundacije Saxifraga

Zbirka fundacije Saxifraga šteje več kot 150.000 naravoslovnih fotografij, ki jih za objavo v naravovarstveni publikaciji v primeru, da finančna sredstva niso na voljo, dobite brezplačno.

S svojimi fotografijami pa se lahko pridružite skoraj 100 evropskim naravoslovnim fotografom, ki so z namenom, da bi pripomogli k varstvu narave, že prispevali fotografije v zbirko Saxifraga.

Saxifraga je pripravila spletno stran www.saxifraga.nl, kjer lahko za namene predavanj brezplačno dobite slike ptic, rastlin, dvoživk, plazilcev, rib, žuželk, pokrajin ipd.